

Rättsfallssamlingen

Mål C-561/19

**Consorzio Italian Management
och
Catania Multiservizi SpA
mot
Rete Ferroviaria Italiana SpA**

(begäran om förhandsavgörande från Consiglio di Stato)

Domstolens dom (stora avdelningen) av den 6 oktober 2021

”Begäran om förhandsavgörande – Artikel 267 FEUF – Omfattningen av den skyldighet att begära förhandsavgörande som åvilar domstolar som dömer i sista instans – Undantag från denna skyldighet – Kriterier – Fråga om tolkningen av unionsrätten som väckts av parterna i det nationella målet efter det att EU-domstolen redan har meddelat förhandsavgörande i detta mål – Det saknas uppgifter om skälen till varför det är nödvändigt att besvara tolkningsfrågorna – Delvis avvisning av begäran om förhandsavgörande”

1. *Begäran om förhandsavgörande – Anhängiggörande vid domstolen – Tolkningsfrågor – Skyldighet att begära förhandsavgörande – Omfattning – Fråga som uppkommit efter en första begäran om förhandsavgörande i samma mål – Saknar betydelse – Förekomsten av rättegångshinder som är hänförliga till själva förfarandet vid den hänskjutande domstolen – Skyldighet att begära förhandsavgörande föreligger ej – Villkor – Iakttagande av likvärdighetsprincipen och effektivitetsprincipen (Artikel 267 tredje stycket FEUF)*

(se punkterna 32, 33, 50, 51, 58, 59 och 61–66 samt domslutet)

2. *Begäran om förhandsavgörande – Anhängiggörande vid domstolen – Tolkningsfrågor – Skyldighet att begära förhandsavgörande – Föreligger ej – Villkor – Rimligt tvivel föreligger ej – Kriterier (Artikel 267 tredje stycket FEUF)*

(se punkterna 39–42 och 44–49)

3. *Begäran om förhandsavgörande – Anhängiggörande vid domstolen – Tolkningsfrågor – Skyldighet att begära förhandsavgörande – Omfattning – Fråga som framställts av en part – Saknar betydelse (Artikel 267 tredje stycket FEUF)*

Resumé

Domstolen förtydligar sin rättspraxis från domen ”Cilfit”, avseende de situationer där nationella domstolar som dömer i sista instans inte är skyldiga att begära förhandsavgörande

När en sådan domstol anser sig kunna avstå från att fullgöra denna skyldighet ska det av skälen till dess beslut framgå att den befinner sig i en av de tre situationer som kan befria från denna skyldighet.

År 2017 hänsköt Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen, Italien), en nationell domstol som dömer i sista instans (nedan kallad den hänskjutande domstolen), en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen i ett mål rörande ett offentligt kontrakt avseende renhållning av bland annat italienska järnvägsstationer. EU-domstolen meddelade sin dom i det målet under 2018.¹ Parterna i målet begärde därefter att den hänskjutande domstolen skulle hänskjuta ytterligare tolkningsfrågor till EU-domstolen.

Mot denna bakgrund beslutade den hänskjutande domstolen att inhämta ett nytt förhandsavgörande. Den hänskjutande domstolen ville bland annat få klarhet i huruvida en nationell domstol som dömer i sista instans är skyldig att hänskjuta en fråga om tolkningen av unionsrätten till EU-domstolen när denna fråga har framställts av en part i ett framskridet skede av förfarandet, sedan överläggningen i målet redan har inletts eller en första begäran om förhandsavgörande redan har hänskjutits inom ramen för samma mål.

Domstolens bedömning

I sin dom bekräftar domstolen (stora avdelningen) sin rättspraxis från domen Cilfit², vari tre situationer definieras där nationella domstolar som dömer i sista instans inte är skyldiga att begära förhandsavgörande, det vill säga när³

- i) frågan inte är relevant för utgången i målet,
- ii) den ifrågavarande unionsbestämmelsen redan har tolkats av EU-domstolen,
- iii) den korrekta tolkningen av unionsrätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för rimligt tvivel.

Domstolen anser således att en nationell domstol som dömer i sista instans inte kan befrias från sin skyldighet att inhämta förhandsavgörande enbart av det skälet att den inom ramen för samma mål redan har hänskjutit en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen.

¹ Dom av den 19 april 2018, Consorzio Italian Management och Catania Multiservizi (C-152/17, EU:C:2018:264).

² Dom av den 6 oktober 1982, Cilfit m. fl. (283/81, EU:C:1982:335).

³ Denna skyldighet föreskrivs i artikel 267 tredje stycket FEUF.

Vad gäller den tredje situation som det erinrats om ovan, preciserar domstolen att avsaknaden av rimligt tvivel ska bedömas med hänsyn till unionsrättens särdrag, de särskilda svårigheter som dess tolkning medför och risken för skillnader i rättspraxis inom unionen. Innan en nationell domstol som dömer i sista instans drar slutsatsen att det inte föreligger rimligt tvivel om hur unionsrätten ska tolkas, måste den vara övertygad om att saken är lika uppenbar för domstolarna i sista instans i de övriga medlemsstaterna och för EU-domstolen.

Blotta möjligheten att en unionsrättslig bestämmelse kan tolkas på flera sätt räcker dock inte för att det ska anses föreligga rimligt tvivel beträffande den korrekta tolkningen av denna bestämmelse. När en nationell domstol som dömer i sista instans får kännedom om att det föreligger olika uppfattningar i rättspraxis – antingen mellan domstolarna i en och samma medlemsstat eller mellan domstolarna i flera medlemsstater – om tolkningen av en unionsrättslig bestämmelse som är tillämplig i det nationella målet, måste den likväl vara synnerligen uppmärksam vid sin bedömning av huruvida det eventuellt inte föreligger rimligt tvivel om den korrekta tolkningen av den aktuella bestämmelsen.

De domstolar mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning är skyldiga att på ett oavhängigt sätt och med erforderlig omsorg, på eget ansvar avgöra huruvida de befinner sig i en situation som innebär att de kan avstå från att hänskjuta en uppkommen fråga om tolkningen av unionsrätten till EU-domstolen. När en sådan domstol anser sig kunna avstå från skyldigheten att inhämta förhandsavgörande måste det framgå av skälen till detta beslut att den anser att den befinner sig i någon av de tre situationer som nämnts ovan.

När en domstol som dömer i sista instans befinner sig i en av dessa situationer är den inte heller skyldig att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen om frågan om tolkningen av unionsrätten har tagits upp på initiativ av en av parterna i målet vid den nationella domstolen.

För det fall att en domstol som dömer i sista instans finner att frågan om tolkningen av unionsrätten omfattas av någon av dessa situationer är den däremot skyldig att inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen. Den omständigheten att den hänskjutande domstolen redan har framställt en begäran om förhandsavgörande i samma nationella mål påverkar inte denna skyldighet när en fråga om tolkningen av unionsrätten – vilken måste besvaras för att avgöra målet – kvarstår även efter det att EU-domstolen har meddelat sitt avgörande.

Det ankommer enbart på den nationella domstolen att avgöra i vilket skede av förfarandet det finns anledning att hänskjuta en tolkningsfråga till EU-domstolen. En nationell domstol som dömer i sista instans får dock avstå från att begära förhandsavgörande från EU-domstolen på grund av rättegångshinder som är hänförliga till själva förfarandet vid förstnämnda domstol. I ett fall där talan inte kan prövas på de grunder som åberopats, kan en begäran om förhandsavgörande nämligen inte anses vara nödvändig och relevant för att denna domstol ska kunna döma i målet. De tillämpliga nationella processuella bestämmelserna måste dock vara förenliga med likvärdighetsprincipen⁴ och effektivitetsprincipen⁵.

⁴ Enligt likvärdighetsprincipen krävs att alla regler avseende en talan ska tillämpas på samma sätt på en talan som grundar sig på ett åsidosättande av unionsrätten som på en liknande talan som grundar sig på ett åsidosättande av nationell rätt.

⁵ Effektivitetsprincipen innebär att nationella processuella regler inte får medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten.